

040509

”Lære å lære”

*Fagrapport fra forstudie
Læringsstrategier som verktøy for læring*

Prosjektgruppe : Grete Stensvold, Eva
Taraldstad, Eivind Skeie, Laila Gladbakke,
Odd Johs. Egset og Eric Martinussen

Innholdsfortegnelse :

1. Anbefalinger	4
2. Innledning.....	4
3. Bakgrunn.....	5
3.1 Initiativ	5
3.2 Kommunedelplan for grunnskolen – Nordre Land kommune :.....	5
3.3 Opplæringslova	6
§ 1-1. Formålet med opplæringa	6
§ 1-3. Tilpassa opplæring	6
3.4 Stortingsmelding 30, (2003 – 2004) Kultur for læring.....	6
3.5 Stortingsmelding 31 Kvalitet i skolen	7
3.6 Kunnskapsløftet	7
3.7 Læringsplakaten.....	7
3.8 Situasjonen pr. dags dato i NL kommune	8
4. Kunnskapsgrunnlag.....	9
4.1 Aktuell forskning og dokumentasjon på feltet.....	9
4.1.1 Læringsstrategier - en av en rekke metoder.....	9
4.1.2 Kort innføring i begrepene læringsstrategier	9
4.1.3 Fire faser	10
4.1.4 Nøkkel elementer	10
4.1.5. Den aktive elev.....	11
4.1.6 Fire elevkategorier.....	11
4.1.7 Kilde henvisninger.....	15
4.1.8 Verktøy for støtte i prosessen.....	16
5. Erfaringer gjort i tilsvarende prosjekter	20
5.1 Trondheim – ”Lære å lære”	20
5.2 Levanger – Tilpasset opplæring, læringsstiler og læringsstrategier	20
6. Effekter og metode utvikling	21

6.1 Effekter	21
6.2 Hvordan skal vi benytte oss av vår viten om læringsstrategier?.....	21
6.3 Metodeutvikling.....	21
7.Konklusjon	22

”Lære å lære”

Fagrappport fra forstudie

Læringsstrategier som verktøy for læring

1. Anbefalinger

Under henvisning til utredningen gjort gjennom denne forstudien, anbefaler prosjektgruppen :

Det igangsettes et forprosjekt, med målsetting:

- Å sikre en plan for implementering av læringsstrategier som pedagogisk verktøy i skolene i Nordre Land kommune. Målet er relatert til målsettingene i kommunedelplan for grunnskolen - også beskrevet i denne forstudien i Kap. 3.2 og Kap. 7.

2. Innledning

På bakgrunn av målsettingene og tiltakene beskrevet i kommunedelplan for grunnskolen i Nordre Land kommune, satte rådmannen i Nordre Land kommune i gang en forstudie for å få en pedagogisk vurdering av om et prosjekt etter mønster av Trondheim kommune sitt ”Lære å lære” skal innføres som pedagogisk verktøy i skolene i kommunen.

Til å gjøre denne forstudien oppnevnte rådmannen i februar en prosjektgruppe bestående av skoleledere, representant fra PP - tjenesten, representant fra fagforening og representant fra administrasjonen.

Prosjektgruppen har bestått av følgende personer:

- Laila Gladbakke, PP - tjenesten
- Odd Johs. Egset, DUS
- Eva Taraldstad, TBUS
- Grete Stensvold, DBS
- Eivind Skeie, Utdanningsforbundet
- Eric Martinussen, faggruppe utvikling, leder av arbeidet med forstudien.

3. Bakgrunn

3.1 Initiativ

Arbeidet med forstudien igangsatt etter initiativ fra rådmannen.

3.2 Kommunedelplan for grunnskolen - Nordre Land kommune :

- ”Øke læringsutbytte hos elevene med fokus på de 5 grunnleggende ferdigheter. Våre elever skal være best til å lese i Oppland. Ingen elever skal gå ut av skolen i Nordre Land uten å kunne lese”

Tiltak : Tilpasset opplæring, basert på forskningsbasert viten. Lese og skriveopplæring, matematikk og IKT er faglige satsingsområder. Vi skal ha den beste leseopplæringa. Vektlegge klasseledelse. Videreføre plan for systematisk. Kompetanseheving hos skolens ansatte. Det stilles faglige kvalitetskrav til undervisningen. Tid til kollega veiledning. Teamorganisering av lærerne

- ”Alle elever skal ha tilpasset opplæring”

Tiltak : Tilrettelegging av fysiske forhold. Alle elever får utfordringer etter en individuell plan, slik at de beholder lærelyst, motivasjon og følelsen av mestring (dokumenteres gjennom ulike undersøkelser) Skolene sammen med foreldrene arbeider med ulik organisering, læringsstrategier og arbeidsplaner for å få til tilpasset opplæring

- ”Sosialt veltilpassede elever. Elevene våre skal ha et positivt og inkluderende klasse- og skolemiljø”

Tiltak : Fokus på å utvikle sosial kompetanse. Sosialfaglige prosjektstillinger. Skoleteam

- ”Videreutvikle samarbeidet mellom hjem og skole”

Tiltak : Egnede møtearenaer. Trekke foreldrene inn i arbeidet med skolebasert vurdering. Aktiv informasjon fra skolenes side. Faste informasjonsrutiner fra kommunen, skolene og lærerteamene

- ”En aktiv skoleeier”

Tiltak : Politiske føringer, likeverdige økonomiske rammer, Regelmessige rapporter til politiske organ, hovedutvalg og kommunestyret

- ”Skolene våre skal være lærende organisasjoner”

Tiltak : Aktiv bruk av skolebasert vurdering etter oppsatt plan . Rapportere til skoleeier

- ” Samhandling mellom skolene”

Tiltak :

1. Styrke koordinatorstilling på kommunenivå med 30 % stilling
2. Økt tid til skoleledelse
3. Formalisert samarbeid mellom skolene

3.3 Opplæringslova

§ 1-1. Formålet med opplæringa

Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.

Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane.

Opplæringa skal bidra til å utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon.

Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den einskilde si overtyding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.

Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrong.

Elevane og lærlingane skal lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst. Dei skal ha medansvar og rett til medverknad.

Skolen og lærebedrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.

Opplæringa skal leggje eit grunnlag for vidare utdanning og for livslang læring og støtte opp under eit felles kunnskaps-, kultur- og verdigrunnlag og eit høgtkompetansenivå i folket. Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen og lære kandidaten.

§ 1-3. Tilpassa opplæring

Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadene hjå den enkelte eleven, lærlingen og lære kandidaten.

Føyd til med lov 20 juni 2008 nr. 48 (i kraft 1 aug 2008, etter res. 20 juni 2008 nr. 621), tidlegare § 1-3 vart ny § 1-5.

3.4 Stortingsmelding 30, (2003 - 2004) Kultur for læring

Likeverdig, inkluderende og tilpasset opplæring er overordnede prinsipper i skolen. Det betyr at opplæringa må vere tilgjengelig for alle, og at alle skal få gode muligheter for læring, meistring og utvikling. Elever og lærlinger er ulike, og derfor har de ulike behov og forutsetningar. Et likt tilbud til alle gir ikke et likeverdig tilbud. For å gi et likeverdig tilbud, må skolen gi en variert og differensiert opplæring. Det er dette som ligger i opplæringslovens bestemmelser om at opplæringa skal tilpasses elevenes og lærlingenes forutsetningar. Retten til tilpasset opplæring kan ivaretas innanfor opplæringens ordinære rammer eller i form av spesialundervisning. Spesialundervisning er en rettighet for elever som ikke har eller som ikke kan få tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringa.

3.5 Stortingsmelding 31 Kvalitet i skolen

Regjeringen gir gjennom stortingsmeldingen følgende innsatsområder prioritet :

- Tidlig innsats
- Kompetanse i opplæringssektoren
- Tette hull i Kunnskapsløftet
- Støtte til bedre praksis
- Tettere oppfølging

Samtidig slår stortingsmeldingen fast følgende når det gjelder hva som fremmer læring :

- Samspill mellom lærer og elev
- Et godt sosialt miljø
- Ro og tid til læring
- Vekt på læring og tro på elevene
- Tilbakemeldinger
- Hjem–skole-samarbeid

Dessuten :

“Alle elever som går ut av grunnskolen, skal mestre grunnleggende ferdigheter som gjør dem i stand til å delta i videre utdanning og arbeidsliv”

“Alle elever og lærlinger skal inkluderes og oppleve mestring”

3.6 Kunnskapsløftet

Hver enkelt elev skal stimuleres til størst mulig måloppnåelse gjennom tilpasset opplæring. Dersom en elev ikke har eller ikke kan få tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen, har eleven rett til spesialundervisning. Skolen og lærebedriften skal:

- stimulere elevenes og lærlingenes/lærekandidatene til å utvikle egne læringsstrategier og evne til kritisk tenkning
- legge til rette for elevmedvirkning og for at elevene og lærlingene/lærekandidatene kan foreta bevisste verdivalg og valg av utdanning og fremtidig arbeid
- fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter

3.7 Læringsplakaten

- “Gi alle elever like muligheter til å utvikle sine evner og talenter individuelt og i samarbeid med andre”
- “Stimulere elevenes lærelyst, utholdenhet og nysgjerrighet”
- “Stimulere elevene til å utvikle egne læringsstrategier og evne til kritisk tenkning”
- “Stimulere elevene i deres personlige utvikling og identitet, i det å utvikle etisk, sosial og kulturell kompetanse og evne til demokratiforståelse og demokratisk deltakelse”

Lære å lære

- ”Legge til rette for elevmedvirkning og for at elevene kan foreta bevisste verdivalg og valg av utdanning og fremtidig arbeid”
- ”Fremme tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter”
- ”Stimulere, bruke og videreutvikle den enkelte lærers kompetanse”
- ”Bidra til at lærere fremstår som tydelige ledere og som forbilder for barn og unge”
- ”Sikre at det fysiske og psykososiale arbeids- og læringsmiljøet fremmer helse, trivsel og læring”
- ”Legge til rette for samarbeid med hjemmet og sikre foreldres/foresattes medansvar i skolen”
- ”Legge til rette for at lokalsamfunnet blir involvert i opplæringen på en meningsfylt måte”

Dessuten :

3.8 Situasjonen pr. dags dato i NL kommune\

- Resultater fra Nasjonale prøver - ikke i samsvar med NLK sin målsetting
- Grunnskolepoeng- ikke i samsvar med NLK sin målsetting
- Spesialundervisning – rom for ytterligere forbedring (f.eks koordinering og organisering)
- Elevdeltakelse (Elevundersøkelsen) i læringsprosessen – behov for ytterligere styrking.
- Tilpasset opplæring – rom for ytterligere systematisering og konkretisering.
- Lesing – rom for ytterligere forbedring – Jfr. Mål i kommunedelplan .

4. Kunnskapsgrunnlag

4.1 Aktuell forskning og dokumentasjon på feltet.

Sentrale forskere innenfor feltet læringsstiler / læringsstrategier de siste 20 – 30 årene har vært : Professorene Rita og Kenneth Dunn fra St. Johns University i New York som har bidratt med omfattende forskning om læringsstiler de siste tretti årene. Likeledes har Carol Santa bidratt vesentlig til denne forskningen ved å utvikle en egen undervisningsmodell for læringsstiler. CRISS (Creating Independence through Student- owned strategies) Dette er modellene de fleste igangværende norske prosjektene bygger på.

En gjennomgang av tilgjengelig forskning og dokumentasjon viser stor variasjon og stort mangfold. Vi kan kort nevne : Dunn & Dunn, "Læringsstiler", Lena Bostrøm, "Fra undervisning til læring", Kari Hole, "Læringsstrategier i tilpasset opplæring", "Bruk av læringsstrategier for elever med ulike lærevansker", Liv Engen, "Lærerens ABC, Håndbok i lese og skrive opplæring", Carol Santa, "Lære å lære" (prosjekt CRISS : creating independence through student-owned strategies), "Lære å lese " (en innføring i Early Steps metoden).

4.1.1 Læringsstrategier - en av en rekke metoder

Som ved alle nye pedagogiske landevinninger ligger det en fare for overforbruk og pedagogisk ensretting. Lena Bostrøm selv skjønnte dette behovet for pedagogisk mangfold og sa, "Take the best and leave the rest". Det som her presenteres er et av flere hjelpemidler fram mot en lærings situasjon hvor hver enkelt elev blir hjulpet fram ut fra sitt ståsted. Etter hvert som teorien rundt læringsstrategier videreutvikles, og vi får materiale som tilgodeser de ulike elevtypene, vil vi ha håp om å kunne foreta den individualisering som "Kunnskapsløftet" krever av oss.

4.1.2 Kort innføring i begrepene læringsstrategier

Lena Bostrøm (2001) definerer dette slik: "Hvordan en konsentrerer seg, absorberer, bearbeider og beholder ny informasjon"

Nils Søyvik (1990) definerte det på denne måten: ""Den framgangsmåten et individ benytter når det bevisst går inn for å løse eller lære en oppgave."

"Lære å lære" - Creating Independence through Student-owned Strategies baserer seg på Dr. Carol Santas undervisningsmodell om læringsstrategier.

Elever som er metakognitive; dvs. overvåker sin egen læringsprosess, reflekterer over og aktivt påvirker den, er de som lærer best. Elevene lærer mange metoder og strategier som er enkle å ta i bruk, og som hjelper elevene til å ta kontroll over egen læring. Refleksjon og samarbeid elevene imellom er sentralt.

Metodene elevene skal lære kan være tankekart, ordkart, styrkenotat, spoletekst, venn-diagram, vøl-skjema og mange flere strategier.

4.1.3 Fire faser

Dr. Carol Santa understreker at all innlæring av nytt og vanskelig stoff må gjennomføres i fire faser som hun kaller Instructional Steps:

- Introduksjon/presentasjon
- Modellering av lærer
- Veiledet øving/praksis
- Eleven i selvstendig arbeid

4.1.4 Nøkkel elementer

Disse nøkkel - elementene er forutsetning for et godt læringsmiljø:

- Bakgrunnskunnskap må aktiveres
- Definere klare mål for hva som skal læres
- Forståelse av oppbygging av lærebok og fagtekster
- Aktiv innlæring, kjenne læringsstrategier
- Diskusjon - snakke om hva de lærer, dialog
- Skriftlighet - skriving klargjør tanken
- Reorganisering av kunnskapen - forsterker innlæring
- Metakognisjon - å vite hva du forstår og lærer - og hvordan du arbeider for å klare det

Læringsstrategiene gir :

- effektive lesere
- støtte til utvelgelse av informasjon
- støtte til organisering av informasjon
- overføring av informasjon til langtidsmindet

Noe av kjernen i "Lære å lære" er at elevene blir bevisst på egen læring og læringsstrategier gjennom at de uttrykker på mange forskjellige måter hva de kan, hva de har lært og hva de gjorde for å lære.

Kan du ikke uttrykke hva du har lært - har du heller ikke lært det!

4.1.5. Den aktive elev

Systematisk læringsarbeid ved hjelp av aktiv bruk av Carol Santa sine modeller for "Lære å lære"(CRISS).

I CRISS strategiene står tanken om den aktive elev i sentrum :

Lese – aktiv lesing (m / spørreord)

- Skrive – skriving klargjør tanken
- Tenke – hva har jeg lært ?
- Snakke – diskutere / formidle hva elevene lærer, dialog (lytte – formulere)

For di det er ønskelig med elever som :

- Vet hva de skal lære
- Vet om de forstår
- Vet hva de ikke forstår
- Vet hva de skal gjøre for å forstå

4.1.6 Fire elevkategorier

I sitt arbeid med "Lære å lære" teorien / modellen (CRISS) har Carol Santa systematisert dette ved å dele elevene inn i fire hovedkategorier :

- Auditiv
- Visuell
- Taktil
- Kinestisk

Med følgende gruppekarakteristika :

Auditiv

- Elsker å snakke, snakker høyt – ofte – for mye og for lenge - får ofte tilsnakk
- Liker å høre sin egen stemme, forteller vitser ? morsomme historier
- Flink til å imitere andres stemme, utnytter dette i sosiale sammenheng
- Glad i å prate i tlf.
- Høres i gruppearbeid – friminuttene
- Blir ofte valgt som forhandler – talsperson
- Liker dårlig å arbeide med blyant og papir
- Vil helst snakke, diskutere aktuelle emner

Lære å lære

- Glad i rytme, musikk - blir stimulert av musikk. Sitter ofte og småtramper i golvet, slår takten med penn mot pulten, småsnakker med seg selv
- Må verbalt bearbeide det han har lært
- Husker godt – forsiktig med det du sier
- Mange lærere tenderer mot å være auditive
- Osv...

Visuell

- Lærerens drømmeelev
- Sitter nær læreren
- Vil ha med seg alle instruksjoner og beskjeder
- Stiller oppklarende spørsmål
- Liker at læreren forklarer med notater på tavla, transparenter
- Liker skriftlige oppgaver
- Liker formell møblering
- Liker godt lys
- Misliker støy
- Foretrekker å arbeide alene
- Er blant de første til å bla om til ny side
- Sirlig arbeid
- Ofte estetisk interessert – klær, innredning – fargefølelse
- Legger merke til små detaljer og kan bli ubehagelig med påpeking av småting
- Husker hva du skrev på tavle og hvor du skreiv det
- Bruker understrekinger og markeringer
- Osv...

Taktil

- Fingerer ved småting
- Nøye undersøkende fra alle vinkler
- Må alltid plukke på saker og ting – ofte til andres irritasjon
- Læringsreseptorene sitter i hendene/fingrene, av og til biter de på en hårløkk, biter negler, røyker

- Behov for taktil stimulering for å forankre nytt stoff
- Læring bygger på følelser
- Raffinerte bevegelser – effektfulle
- Arbeider mer i det still, men av og til på ekstreme måter
- Bruker lang tid før de uttaler seg, men når de først sier noe er det overveid
- Ofte skarpe kommentarer
- Finner disse i datarommet – der i sitt rette element
- Raske tilbakemeldinger
- Sterk finmotorisk
- Osv....

Kinestisk

- Ofte problemer med å takle disse elevene
- Bygger sin læring på følelser og fysiske aktiviteter
- Læreren må få deres tillit og bli leder for dem
- Du kan aldri velge en kisetetiker – det er han som velger deg – da en venn for alltid
- God venn som hjelper deg med å bygge positiv atmosfære
- Motsatt – sabotasje av undervisning – vil ta over ledelsen
- Viktige innovatører
- Prøver seg fram – følelser, tenker seg om etterpå – kanskje
- Kan komme på fantastiske oppfinnelser. Kan ikke forklare hvordan
- Kan ikke sitte stille
- Kommer ofte for seint – forstyrrer
- Osv.....

Eller for eksempel slik :

Den visuelle typen; oftest en jente, som er vant til å lese, til å orientere seg i en tekst. Hun har alt klart til timen, har forberedt seg og er godt fornøyd med din strukturerte måte å legge timene opp på. Hun skriver ned hva hun skal huske, lager oversikter og føler at hun får noe igjen for strevet. Hun vil gjerne ha kontroll og blir usikker når det blir for mange uregelmessigheter i opplegget.

Den auditive typen ; gutter så vel som jenter på dette trinnet. De prater i vei, forteller om alt mellom himmel og jord, får med seg ganske mye, når du gjennomgår ny lekse, men holder ikke mye orden i papirer og lekser. Er omgjengelig, sosial og trives med seg selv og tilværelsen. Forbausende god i muntlig, fordi han/hun er en god lytter, men blåser i formelle feil. Er lett å få gjort interessert i faget.

Den taktile typen ; oftest en gutt, sitter og ruller blyanten mellom fingrene, knipser kulepennen ut og inn, vipper på stolen, skraper med føttene. Fikler stadig med alt, lager eselører på bøker og papirer. Sitter i og for seg rolig, men har liten sans for det teoretiske i faget. Vil heller mekke. Tenker på alt annet enn det som er fokus i dagens lekse, ville heller være et annet sted.

Den kinestetiske typen ; oftest en gutt, som ikke kan sitte rolig, er imidlertid ganske kreativ, leser sjeldent eller aldri lekser, men kan plutselig legge en masse energi inn i noe som interesserer ham. Kan være kreativ, men er forholdsvis urolig og krever mye av lærerens tid. Går ofte ut av klassen eller melder seg mentalt ut av det klassen driver med. Stiller ofte spørsmål av typen: Hvorfor.....?? Skjønner ofte ikke vitsen med å lære et annet fremmedspråk, når man kan norsk og engelsk, foreslår til stadighet aktiviteter som har lite med språkinnlæringen å gjøre.

Forskere innen dette feltet hevder at 2/5 av en elevs læringsstil er sosialt betinget, og 3/5 er genbestemt. Det betyr igjen at vi ikke skal stemple elever inn i en kategori og tro at han eller hun blir der hele skoleåret. Dette er en dynamisk prosess og ytre endringer kan også endre en persons læringsstiler.

4.1.7 Kilde henvisninger

- Rita Dunn: Læringsstiler, grunnbok i Dunn og Dunns læringsstilmodell,
- Universitetsforlaget 2004
- Liv Engen: Læringsstrategiprojektet i Rogaland, idèsamling, Senter for
- leseforskning 1998
- Liv Engen: Læringsstrategiprojektet i Rogaland, hovedrapport, senter for
- leseforskning 1998
- Carol M Santa/Liv Engen: Prosjekt CRISS, Lære å lære, Stiftelsen Dysleksiforskning 2003
- Gerd Søndena Fredheim: Elever, lærere, læringsstrategier, (tre hefter) revidert utgave februar 2006
- Merete Wennevold: Lærere må lære elever å lære, artikkel i Utdanning nr.8 –
- 18.mars 2005
- Merete Wennevold: Klarer lærerne å ta læringsstrategiene i bruk? Artikkel i
- Utdanning nr.3 – 10.februar 2006
- Roger og Birgitta Ellmin: Å arbeide med portfolio – teori, oppfatninger og praksis,
- Forlaget Fag og Kultur, 2005
- Lena Boström: Fra undervisning til læring, Kommuneforlaget 2004
- Kari Hole: Bruk av læringsstrategier for elever med ulike lærevansker
- Skolelederen, 7 – 2006
- <http://www.elevsiden.no/tilpassetopplaering>

4.1.8 Verktøy for støtte i prosessen

Det ovenstående kan understøttes ved hjelp av et stort utvalg av verktøy til hjelp som står i forhold til den læringsstilen som til enhver tid er valgt :

Læresamtalen

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117609858&language=0>

Læresamtalen kan brukes til:

- å lære nytt stoff
- å samle gode ideer
- å være sikker på at dere har forstått en oppgave og
- å repetere det dere har lært
- å være kritisk til en tekst, forstå at en tekst ikke alltid trenger å være sann
- bli trygg på egne meninger
- diskutere og bli kjent med andre

Læresamtalen kan foregå på flere måter:

I par eller grupper, alle har øyekontakt med hverandre og lytter til den som snakker, en læresamtale er ofte kort? 1 eller 2 minutt kan være nok, en læresamtale kan være å fortsette en av setningene nedenfor:

1. Jeg har lært at---
2. Jeg tror det betyr at---
3. Hva mener du om---
4. Kanskje vi kan---
5. Jeg tror forfatteren har ment at---
6. Jeg er uenig i at---

Tankekart

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117609859&language=0>

Tankekart----kan benyttes for å utvide ordforrådet og begrepsforståelse ved å relatere ukjente ord til kjente ord og følgelig til egen bakgrunnskunnskap.

Strukturert tankekart....hjelper elevene å systematisere begreper og å organisere informasjon fra stoff som lett lar seg strukturere, hvor sammenhengen mellom ideer er klare i over-og underordnede ideer. I vanlig strukturert tankekart inngår bl.a. ordkart og begrepskart.

Tankekart i form av friformkart.... Friformkart egner seg til å omforme tekster som er litt strukturert til bilde og /eller tekster elevene har lest eller snakket om.

Styrkenotat

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117609860&language=0>

Styrkenotat...hjelper elevene å strukturere innholdet i en tekst,strukturere ny informasjon og informasjon de allerede har uten at de er satt i system. Slik kan de bygge sin egen kunnskap. Da blir informasjonen en del av elevens kunnskapsstruktur.

Spoletekst

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117609861&language=0>

Spoletekstordet spoletekst refererer til en spole som brukes til å tvinne tråd rundt....de grupperer elementer i rekkefølge slik at elementene til sammen danner en logisk rekkefølge i form av en tekst.

VØSL

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117609862&language=0>

VØSL-skjema....en måte å aktivisere bakgrunnskunnskap på i forhold til kunnskapsfag er å benytte VØSL-skjema. Bokstaven V står for det eleven Vet, Ø står for hva eleven Ønsker å lære mer om, S står for Slik vil jeg arbeide og L står for hva eleven har Lært.

Problemløsingsskjema

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117609863&language=0>

FOSS

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117609864&language=0>

Forholdet Spørsmål-Svar (FoSS)...åpne og lukkede spørsmål eller oppgaver

Carol Santa introduserte FoSS- strategien med følgende påstand: I hele verden finnes det bare to typer spørsmål!

spørsmål hvor du kan finne svaret----- i boka

spørsmål hvor du må tenke og finne svaret--- i hodet

Det finnes to typer av hver

I boka:

- akkurat der
- "tenk og let"

I hodet:

- forfatter og du
- på egen hånd

Lære å lære

Påstand-bevis

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117609865&language=0>

Påstand/Bevis...tokolonnenotater hvor eleven bevisstgjøres på hva en påstand er, skriver denne i venstre kolonne, finner argumenter for påstanden og skriver argumentet i høyrekolonne.

Venndiagram

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117609866&language=0>

Venndiagram....når vi bruker venndiagram lærer vi gjennom å sammenligne

Boksskjema

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117609868&language=0>

Kolonnenotat

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117609869&language=0>

Tokolonnenotat

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117611524&language=0>

Tekstanalyse

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117609870&language=0>

Personkart

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117609871&language=0>

Prosessnotat i matematikk

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117611525&language=0>

Prosessnotater i matematikk...tokolonnenotater hvor rekkefølgen for arbeidsoperasjonen er ferdigtrykt i venstrekolonne. På denne måten illustrerer den vertikale rekkefølgen trinnene i prosessen.

Rammenotat

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117611526&language=0>

Rammenotater...læringsinnholdet kan organiseres ved å plassere informasjon i en ramme hvor sentrale ideer og begreper klassifiseres i forhold til hverandre. Rammenotater hjelper elevene til å lære å se og forstå forholdet mellom ideer og gir et visuelt bilde av innholdet.

Hovedide / Detaljnotat

<http://www.trondheim.kommune.no/content.ap?thisId=1117611527&language=0>

Hovedide/Detaljnotater.....hjelper elevene å skille mellom hovedide og detaljer og egner seg best til tekster med fast struktur.

Mulig progresjon for innlæring av læringsstrategier i NL kommune	<u>U-trinn</u>
Behersker hele repertoaret. Velger læringsstil selv	
	<u>7.Årstrinn</u>
Behersker hele repertoaret. Velger læringsstil selv	
	<u>6.Årstri</u>
FOSS, To og flerkolonne skjema	
	<u>5.Årstrinn</u>
Spoletekst, Venndiagram, Personkart	
	<u>4.Årstrinn</u>
Styrkenotat, Regnefortelling	
	<u>3.Årstrinn</u>
Læringsmål, Læresamtale, Tekstanalyse	
	<u>2.Årstrinn</u>
Boksskjema, Friform kart	
	<u>1.Årstrinn</u>
Tankekart, Tegne, VØL	
	<u>Barnehage</u>
Rammeplan	

5. Erfaringer gjort i tilsvarende prosjekter

5.1 Trondheim - "Lære å lære"

Til sammen 16 skoler med erfaring fra prosjektet.

På henvendelse herfra gir prosjektleder Aud Melby uttrykk for følgende :

- Økt / bedret læring ved den deltakende skole.
- Økt elevbevissthet omkring læring og læringsstrategier.
- Økt lærer bevissthet omkring læring og læringsstrategier.
- Elevene gir uttrykk for at de får bedre oversikt over hva de skal lære.
- Betydelig bedret systematikk i forhold innlæring av læringsstrategier. Dvs. En klar og gitt progresjon fra 1. Årstrinn til og med 10. Årstrinn. Jfr. 4.1.3 Fire faser s.10 og Mulig progresjon for innlæring av læringsstrategier i NL kommune. S. 19 i dette dokumentet.
- Virker "samlende" på de medvirkende skolene.
- Tilpasset opplæring som konsekvens

5.2 Levanger - Tilpasset opplæring, læringsstiler og læringsstrategier

Samtlige skoler i kommunen er involvert.

På henvendelse herfra gir prosjektleder Lillian Flatgård Eriksen uttrykk for følgende :

- En "samlende" effekt på skolene. Arbeider sammen mot et klart definert mål.
- Økt / bedret læring ved skolene.
- Systematisk modulbasert introduksjon av læringsstrategier har gitt resultater.
- Tilpasset opplæring som en konsekvens.
- Økt lærer bevissthet omkring læring og læringsstrategier.
- Økt / bedret læring ved den deltakende skole.

6. Effekter og metode utvikling

6.1 Effekter

Det antas at dette vil kunne bidra til å videreutvikle følgende forhold :

- Å lære elevene framgangsmåter om hvordan de på en aktiv og fleksibel måte kan tilegne seg ulike typer lærestoff.
- Å lære elevene strategier for å planlegge, gjennomføre og vurdere eget arbeid for å nå nasjonale fastsatte kompetansemål i ulike fag.
- Å lære elevene å reflektere over nyervervet kunnskap og anvendelse av den i nye situasjoner.
- Læringsstrategiene gir støtte til utvelgelse av informasjon.
- Læringsstrategiene gir støtte til organisering av informasjon
- Overføring av informasjon til langtidsminnet
- Bakgrunnskunnskap aktiveres.
- Definerer klare mål for hva som skal læres.
- Bedre forståelsen for hvordan lærebok og fagtekster er bygget opp.
- Bidra til en aktiv innlæring.
- Reorganisering av allerede innlært kunnskap – forsterker innlæringen
- Hjelp elevene til å vite hva de forstår og har lært.(Metakognisjon)

6.2 Hvordan skal vi benytte oss av vår viten om læringsstrategier?

De fleste av oss har helt sikkert visst om og innrettet oss etter at elever lærer forskjellig, men det er nok nyttig å bli minnet om hvor forskjellige vilkår elever krever for maksimalt utbytte av evnene deres i læringsprosessen. Her er det i all fall satt i system. Ved bearbeiding av informasjon som elevene mottar har undersøkelser vist at 28% er analytiske, 17% er fleksible og hele 55% er holistiske, hvilket vil si at de først forstår hva de skal lære når de kan se hele bildet foran seg. Kan ikke arbeide steg for steg og gradvis komme fram til en forståelse av stoffet. Man bør derfor bestrebe seg på å introdusere nytt og vanskelig stoff gjennom ulike sanseinntrykk, slik at elevene kan gå videre i forståelse av stoffet og til sist bruke den innlærte kunnskapen. De visuelle elevene vil få stor hjelp av bøker, bilder, diagrammer og film, mens de auditive gjerne vil ha forelesninger, innspilte tekster, diskusjoner. De taktile vil gjerne tegne, anvendedata, spill, puslespill til hjelp i forståelsen, mens de kinestetiske gjerne vil bevege seg i rommet, dramatisere, eksperimentere og relatere læringen til det virkelige liv. Vi må imidlertid ikke glemme at få om ikke ingen av våre elever vil være rendyrket erketype. De fleste, akkurat som lærerne, er en blanding av disse typene.

6.3 Metodeutvikling

Få lærebøker tar skikkelig hensyn til dette, og det er tidkrevende å lage opplegg som kan tilgodese alle disse persepsjonsmodellene. Men det går an å gå sammen i faglærerteam og ta for seg et emne i læreplanen, som man har erfaring for er vanskelig for elevene å forstå. Man kan fordele oppgavene mellom seg, prøve det ut og kanskje etter hvert opparbeide metoder som ikke blir så veldig tidkrevende i betraktning av de fordeler som dette gir for innlæringen. Mange har sikkert jobbet med stasjonsundervisning, men her gikk det mer på ulike nivåer enn på elevens ulike måte å lære på.

7.Konklusjon

Ved å i gangsette et prosjekt som "Lære å lære", etter mønster fra Trondheim kommune, vil Nordre Land kommune etter prosjektgruppen sin mening kunne oppnå flere svært positive effekter. Arbeid med målsettingene og tiltakene i kommunedelplan for grunnskolen, vil inngå som naturlige deler av prosjektet. Som f.eks :

1. "Øke læringsutbytte hos elevene med fokus på de 5 grunnleggende ferdigheter. Våre elever skal være best til å lese i Oppland. Ingen elever skal gå ut av skolen i Nordre Land uten å kunne lese"

Tiltak : Tilpasset opplæring, basert på forskningsbasert viten. Lese og skriveopplæring, matematikk og IKT er faglige satsingsområder. Vi skal ha den beste leseopplæringa. Vektlegge klasseledelse. Videreføre plan for systematisk. Kompetanseheving hos skolens ansatte. Det stilles faglige kvalitetskrav til undervisningen. Tid til kollega veiledning. Teamorganisering av lærerne

2. "Alle elever skal ha tilpasset opplæring"

Tiltak : Tilrettelegging av fysiske forhold. Alle elever får utfordringer etter en individuell plan, slik at de beholder lærelyst, motivasjon og følelsen av mestring (dokumenteres gjennom ulike undersøkelser) Skolene sammen med foreldrene arbeider med ulik organisering, læringsstrategier og arbeidsplaner for å få til tilpasset opplæring

3. "Sosialt veltilpassede elever. Elevene våre skal ha et positivt og inkluderende klasse- og skolemiljø"

Tiltak : Fokus på å utvikle sosial kompetanse. Sosialfaglige prosjektstillinger. Skoleteam

4. "Videreutvikle samarbeidet mellom hjem og skole"

Tiltak : Egnede møtearenaer. Trekke foreldrene inn i arbeidet med skolebasert vurdering. Aktiv informasjon fra skolenes side. Faste informasjonsrutiner fra kommunen, skolene og lærerteamene

5. "En aktiv skoleeier"

Tiltak : Politiske føringer, likeverdige økonomiske rammer, Regelmessige rapporter til politiske organ, hovedutvalg og kommunestyret

6. "Skolene våre skal være lærende organisasjoner"

Tiltak : Aktiv bruk av skolebasert vurdering etter oppsatt plan . Rapportere til skoleeier

7. " Samhandling mellom skolene"

Tiltak :

1. Styrke koordinatorstilling på kommunenivå med 30 % stilling
2. Økt tid til skoleledelse
3. Formalisert samarbeid mellom skolene

Gruppen mener det er viktig at vesentlige deler av skolenes pedagogiske utviklingsarbeid er felles i kommunen. Dette vil være et viktig bidrag til at elevene får en likeverdig opplæring.

Tilbakemeldingene fra deltakerne på DUS sin studietur / perssonalseminar i Trondheim er positive til "Lære å lære", under forutsetning av at det blir satt av tid, og at dette blir en "samlet" satsing i Nordre Land kommune.

Effekten av et slikt samordnet og koordinert prosjekt, som vil involvere hele "skolesamfunnet" i NL kommune, antas dessuten å få en rekke andre positive effekter, som prosjektgruppen på dette tidspunkt ikke har oversikt over.